

**PROGRAMACIÓN
CULTURA
CLÁSICA
3º DE ESO**

CURSO 2019-2020

AMALIA FERNÁNDEZ PRIETO
DEPARTAMENTO DE LINGUA GALEGA E LITERATURA

ÍNDICE

1- INTRODUCCIÓN E CONTEXTO.....	4
1.1- Introducción.....	4
1.2- Contexto.....	5
2- CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.....	6
2.1- As competencias na materia de cultura clásica.....	6
2.2- Perfil de área: 1º ESO.....	6
3- OBXECTIVOS.....	16
3.1- Obxectivos da ESO.....	16
4- RELACIÓN ENTRE CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN. TEMAS TRANSVERSAIS.....	18
4.1- Temporalidade: unidade – obxectivos – número de sesións – mes.....	18
4.2- Táboa de relación Contidos - Criterios de avaliacións - Estándares de aprendizaxe – Competencias clave – Grado mínimo de consecución – Peso cualificativo – Procedementos e instrumentos – Temas transversais.....	19
5- METODOLOXÍA.....	29
5.1- Aspectos xerais.....	29
5.2- Estruturas metodolóxicas.....	29
5.3- Exemplo de secuencia do traballo na aula.....	29
5.4- Outras decisións metodolóxicas.....	30
6- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.....	31
7- CRITERIOS DE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN.....	32

7.1- Avaliación inicial.....	32
7.2- Avaliación continua.....	32
7.2.1- Procedementos e instrumentos.....	32
7.2.2- Criterios para a corrección de traballos e exames.....	32
7.2.3- Contribución de cada instrumento á nota de avaliación.....	32
7.2.4- Mecanismos de recuperación.....	33
7.3- Avaliación final.....	33
7.4- Avaliación extraordinaria.....	34
8-INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.....	35
8.1- Indicadores de logro do proceso de ensino.....	35
8.2- Indicadores de logro da práctica docente.....	35
9-ORGANIZACIÓN DE ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DA MATERIA PENDENTE.....	37
10- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.....	38
10.1- O traballo cooperativo.....	38
10.2- Medidas ordinarias.....	39
10.3- Medidas extraordinarias.....	39
11- PLAN LECTOR.....	40
12- TEMAS TRANSVERSAIS.....	42
13- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.....	43
14- MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.	44
14.1- Indicadores para avaliar a programación.....	44
ANEXO I- MODELO DE PROBA INICIAL	45

1- INTRODUCCIÓN E CONTEXTO.

1.1- INTRODUCCIÓN.

Profesorado:

Aínda que a materia está asignada ao departamento de Xeografía e Historia, debido a que o titular de dito departamento non pode asumir as horas desta materia, é impartida pola profesora de Lingua Galega e Literatura, Amalia Fernández Prieto.

Normativa:

A programación do departamento de Xeografía e Historia está elaborada a partir das seguintes leis e normativas:

Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE), modificada parcialmente pola Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOCE).

Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato (BOE do 3 de xaneiro de 2015).

Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE do 29).

Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29). No caso das programacións didácticas de Educación Primaria, Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 9)

Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21).

Resolución do 29 de maio de 2019, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento, no curso académico 2019/20, do currículo establecido no Decreto 86/2015, do 25 de xuño.

1.2- CONTEXTO.

O centro:

O CPI Aurelio Marcelino Rey García foi creado segundo a Lei xeral de educación de 1970 para impartir Ensinanza Xeral Básica (EXB). Nun principio, o centro estaba dividido en dous edificios (un deles estaba na praza da feira), en cuxas instalacións se impartía a Educación Preescolar e Ciclo Inicial de EXB mentres que no centro da rúa da Palma, impartíanse o resto dos niveis (Ciclo Medio e Ciclo Superior). Coa entrada en vigor da LOXSE e a ampliación da escolaridade obrigatoria ata os 16 anos, o centro ampliouse para acoller a todas as etapas do ensino obrigatorio básico e produciuse a unificación no mesmo centro de todas as etapas que se imparten actualmente. O Decreto 7/1999 creou os CPI, pasando desde entón a denominarse CPI Aurelio Marcelino Rey García, situado na rúa José Ma Lastra no centro do Concello de Cuntis. Neste curso 2020-2021 o centro conta con 4 aulas de Educación Infantil, 12 de Educación Primaria e 7 de Educación Secundaria Obrigatoria que conforman un total de 374 alumnos e alumnas, 117 deles na ESO..

O noso centro conta con 44 profesores e profesoras, a maior parte con destino definitivo no centro. Así mesmo, hai un administrativo, un conserxe (que depende administrativamente do Concello de Cuntis), catro persoas encargadas da limpeza (traballadoras por conta allea, froito da contrata feita pola Consellaría), catro persoas encargadas de servir no comedor (traballadoras por conta allea, froito da contrata feita pola Consellaría). Neste curso non hai servizo de cafetería.

O alumnado do centro procede tanto das aldeas do municipio como do núcleo urbano do Baño. Así mesmo, o centro acolle alumnado procedente da Escola Unitaria de Arcos de Furcos.

O alumnado que acode a este centro ten unha situación socio-económica media e baixa. Hai varios casos de familias moi desfavorecidas, da maioría das cales provén un alumnado con serias dificultades de aprendizaxe, debido, entre outros factores, á situación familiar. Hai tamén un número elevado de alumnado procedente de familias rotas que, xunto cos anteriores, conforman a maior parte do alumnado con déficit de éxito escolar. O alumnado de procedencia estranxeira é escaso, mais o que hai, intégrase con relativa facilidade.

A lingua de relación e uso diario é maioritariamente o galego aínda que se ten detectado no Plan lingüístico un aumento do uso inicial do castelán nos primeiros grupos de Educación Infantil, así como actitudes e opinións estereotipadas e con prexuizos, verbo da súa propia lingua.

A ANPA mantén unha relación estreita coa vida do Centro, tanto á hora de participar activamente nas actividades complementarias e extraescolares desenvolvidas, como á hora de canalizar as propostas e reclamacións das nais e pais. Desde hai dous cursos cedeulle á Xunta de Galicia a xestión do comedor do centro polo que o equipo directivo do centro asumiu o desenvolvemento da súa xestión.

O equipamento do centro é aceptable para as necesidades do noso departamento, xa que a biblioteca conta cun amplo fondo de libros e enciclopedias relacionados coa xeografía, a historia e a arte. Así mesmo, unha colección destacada de películas en formato DVD con contidos históricos está á nosa disposición.

Por outra banda, o Museo Ferro Couselo é outra dependencia do centro que podemos aproveitar e, ao mesmo tempo, intentar melloralo con novos fondos.

As aulas de 1º e 2º contan con Edixgal-abalar, mentres que as de 3º e 4º teñen canón e encerados dixitais e polo tanto, Aula Virtual.

O alumnado

O alumnado da ESO distribúese da seguinte maneira:

GRUPO	ALUMNADO	CULTURA CLÁSICA
1º	35	
2º	28	
3º	35	15
4º	23	

Alumnado con NEAE en 3º ESO: temos catro alumnos que seguirán unhas recomendacións determinadas que se incluírán nos plans plans específicos de reforzo educativo. Un ten dificultades de visión graves, a outro aplicarémolle o protocolo de TDAH, un terceiro ten discapacidade intelectual e, por último, unha nena con discapacidade intelectual e dificultades na mobilidade (asistida por persoal cualificado) que só asistirá a esta materia, en calidade de oínte; xa que, cursará 3º en dous anos.

2- CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

2.1- AS COMPETENCIAS NA MATERIA DE CULTURA CLÁSICA

A comunicación lingüística é a competencia clave con máis presenza no bloque lingüístico, xa que permite descubrir as raíces grecorromanas do vocabulario das linguas que utiliza. Non obstante, no bloque non lingüístico os propios contidos da materia fomentan, tamén, a expresión a través da comunicación textual, oral, audiovisual e dixital.

A presenza das novas tecnoloxías da información e da comunicación no mundo actual debe aproveitarse como unha vantaxe para o labor cotián na aula, traballando, deste xeito, a competencia dixital e, sobre todo neste curso 2020-21(coa presenza da COVID19 e o temor á posibilidade dun novo confinamento, no que traballaremos a través da aula virtual. A procura de información guiada polo profesorado facilita o desenvolvemento do espírito crítico e o achegamento persoal ao coñecemento.

Nesta liña, tamén hai que salientar a importancia do traballo da competencia en aprender a aprender, xa que o alumnado está iniciándose na selección, na avaliación, na comprensión e na produción de información cada vez máis complexa. A perseveranza, os hábitos de estudo, a autonomía, son capacidades que se poden afianzar neste capítulo (o traballo en equipo, este ano, se non mellora a situación, quedará supeditado

á dispoñibilidade das mesas con separadores, preparadas para o traballo cooperativo na biblioteca do centro).

A descuberta da historia do mundo grego e do romano a través dos seus fitos máis salientables no ámbito da política, a sociedade e a vida cotiá axudarán a potenciar as competencias sociais e cívicas, así como a competencia en sentido da iniciativa e espírito emprendedor, por medio da planificación de proxectos en equipo se podemos, se non con traballos individuais), reforzando os conceptos dos valores democráticos, a participación cidadá e a toma de decisións responsables.

Unha visión global da xeografía e historia de Grecia e Roma impulsará o alumnado a comprender os procesos de cambio desde o mundo antigo ata a actualidade, traballando, tamén, a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, que capacitan para a análise de fenómenos complexos, o razoamento lóxico e o rigor científico.

A aproximación ás manifestacións artísticas e literarias do mundo clásico permite o desenvolvemento da competencia en conciencia e expresión culturais, xa que un dos obxectivos principais da materia é a constatación do mantemento das súas pegadas na actualidade.

A materia de Cultura Clásica pode significar para o alumnado de educación secundaria unha excelente vía de achegamento á posta en valor do noso patrimonio cultural, que se aloxa nos restos arqueolóxicos, nos museos e mesmo no contorno cotián, así como nas manifestacións máis inmateriais da cultura grecorromana, como o pensamento, as crenzas, a mitoloxía, a estética e a ética

2.2- PERFIL DE ÁREA

CMCCT

CCB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico en que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.

□ CCB2.1.1. Sabe enmarcar determinados feitos históricos nas civilizacións grega e romana e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas

□ CCB2.2.1. Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia e Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas.

□ CCB2.2.2. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.

□ CCB2.2.2. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.

□ CCB2.2.4. Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións.

□ CCB3.2.3. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos os

tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época

- CCB3.3.1. Enumera e explica as principais características da relixión grega, póndoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas.
- CCB3.4.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, e explica os trazos que lles son propios.
- CCB4.1.2. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles aspectos relacionados coa arte grecolatina, asociándoos a outras manifestacións culturais ou a fitos históricos.
- CCB4.2.1. Recoñece as características esenciais das arquitecturas grega e romana, identificando en imaxes a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos, para razoar a súa resposta.
- CCB4.3.1. Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes, encádraas nun período histórico e identifica nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais.
- CCB4.4.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores
- CCB4.5.1. Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada..
- CCB5.4.1. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma.
- CCB5.4.2. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, e explica a súa influencia no progreso da cultura occidental.
- CCB6.3.1. Explica a influencia dos alfabetos grego e latino na formación dos alfabetos actuais, e sinala nestes últimos a presenza de determinados elementos tomados dos primeiros
- CCB6.4.1. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas, sinalando os idiomas modernos que se derivan de cada unha e os aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco.

CCL

CCB2.3.1. Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas fases.

CCB2.3.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país.

CCB3.1.1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os

trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo as relacións entre os diferentes deuses.

CCB3.2.1. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian.

CCB5.1.1. Nomea os principais sistemas políticos da antigüidade clásica e describe, dentro de cada un, a forma de distribución e o exercicio do poder, as institucións, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.

CCB5.2.1. Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais.

CCB5.2.2. Describe as principais características e a evolución dos grupos que compoñen as sociedades grega e romana.

CCB5.4.1. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma.

CCB5.4.2. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, e explica a súa influencia no progreso da cultura occidental.

CCB5.5.1. Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.

CCB5.6.1. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno, establecendo

CCB6.2.1. Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras, e explica a súa orixe. semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso.

CCB6.1.1. Recoñece tipos de escritura, clasifícaos consonte súa natureza e a súa función, e describe os trazos que os distinguen

CCB6.4.2. Describe a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico, explicando e ilustrando con exemplos os elementos que evidencian do xeito máis visible a súa orixe común e o parentesco existente entre elas.

CCB6.5.1. Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.

CCB6.6.1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España e doutras linguas modernas, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.

CCB6.6.2. Explica o significado de palabras a partir da súa descomposición e da análise etimolóxica das súas partes

CCB6.7.1. Identifica e diferencia con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, en relación co termo de orixe sen, necesidade de consultar dicionarios nin outras fontes de información.

CCB6.7.2. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual.

CCB6.8.1. Explica os procesos de evolución dalgúns termos desde o étimo latino ata os seus respectivos derivados nas linguas romances, describindo algúns dos fenómenos fonéticos producidos e ilustrándoos con outros exemplos

CCB6.8.2. Realiza evolucións do latín ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.

CCB6.9.1. Explica a partir da súa etimoloxía termos de orixe grecolatina propios da linguaxe científico-técnica e sabe usalos con propiedade.

CCB6.10.1. Demostra o influxo do latín e o grego sobre as linguas modernas servíndose de exemplos para ilustrar o mantemento nestas de elementos léxicos morfolóxicos e sintácticos herdados das primeiras.

CCB6.11.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e recoñece a súa influencia na literatura posterior.

CCB6.12.1. Nomea aos autores máis representativos da literatura grecolatina, encádraos no seu período histórico e cita as súas obras máis coñecidas.

CCB7.3.1. Enumera e explica algúns exemplos concretos nos que se pon de manifesto a influencia que o mundo clásico tivo na historia e as tradicións do noso país.

CD

CCB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico en que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.

□ CCB1.2.1. Enumera aspectos do marco xeográfico que poden ser considerados determinantes no desenvolvemento das civilizacións grega e latina, e achega exemplos para ilustrar e xustificar as súas formulacións

□ CCB2.1.1. Sabe enmarcar determinados feitos históricos nas civilizacións grega e romana e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas

□ CCB2.2.1. Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia e Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas.

□ CCB2.2.2. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.

□ CCB2.2.4. Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións.

- CCB3.1.1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo as relacións entre os diferentes deuses.
- CCB3.2.1. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian.
- CCB3.2.3. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época
- CCB3.2.4. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina
- CCB4.1.1. Recoñece os trazos básicos da arte clásica nas manifestacións artísticas antigas e actuais.
- CCB4.1.2. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles aspectos relacionados coa arte grecolatina, asociándoos a outras manifestacións culturais ou a fitos históricos.
- CCB4.2.1. Recoñece as características esenciais das arquitecturas grega e romana, identificando en imaxes a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos, para razoar a súa resposta.
- CCB4.3.1. Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes, encádraas nun período histórico e identifica nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais.
- CCB4.4.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores
- CCB4.5.1. Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada.
- CCB5.4.1. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma.
- CCB5.6.1. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno, establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso.
- CCB6.1.1. Recoñece tipos de escritura, clasifícaos consonte súa natureza e a súa función, e describe os trazos que os distinguen
- CCB6.3.1. Explica a influencia dos alfabetos grego e latino na formación dos alfabetos actuais, e sinala nestes últimos a presenza de determinados elementos tomados dos primeiros

- CCB6.4.1. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas, sinalando os idiomas modernos que se derivan de cada unha e os aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco.
- CCB6.5.1. Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.
- CCB6.7.2. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual.
- CCB7.1.1. Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que perduraron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e noutra época mediante exemplos.
- B7.4.1. Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para recoller información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.

CCEC

- CCB2.3.1. Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas fases.
- CCB2.3.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país.
- CCB3.1.1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo as relacións entre os diferentes deuses.
- CCB3.2.1. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian.
- CCB3.2.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa.
- CCB3.2.3. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época
- CCB3.2.4. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina
- CCB3.3.1. Enumera e explica as principais características da relixión grega, póndoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas.
- CCB3.4.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, e explica os trazos que lles son propios.
- CCB4.1.1. Recoñece os trazos básicos da arte clásica nas manifestacións artísticas antigas e actuais.

CCB4.1.2. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles aspectos relacionados coa arte grecolatina, asociándoos a outras manifestacións culturais ou a fitos históricos.

CCB4.2.1. Recoñece as características esenciais das arquitecturas grega e romana, identificando en imaxes a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos, para razoar a súa resposta.

CCB4.3.1. Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes, encádraas nun período histórico e identifica nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais.

CCB4.4.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.

CCB4.5.1. Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada.

CCB5.4.1. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma.

CCB6.1.1. Recoñece tipos de escritura, clasifícaos consonte súa natureza e a súa función, e describe os trazos que os distinguen

CCB6.2.1. Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras, e explica a súa orixe.

CCB6.3.1. Explica a influencia dos alfabetos grego e latino na formación dos alfabetos actuais, e sinala nestes últimos a presenza de determinados elementos tomados dos primeiros

CCB6.4.2. Describe a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico, explicando e ilustrando con exemplos os elementos que evidencian do xeito máis visible a súa orixe común e o parentesco existente entre elas.

CCB6.11.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e recoñece a súa influencia na literatura posterior.

CCB6.12.1. Nomea os autores máis representativos da literatura grecolatina, encádraos no seu período histórico e cita as súas obras máis coñecidas.

CCB7.2.1. Demostra a pervivencia da mitoloxía e os temas lendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas contemporáneas nas que están presentes estes motivos.

CCB1.2.1. Enumera aspectos do marco xeográfico que poden ser considerados determinantes no desenvolvemento das civilizacións grega e latina, e achega exemplos para ilustrar e xustificar as súas formulacións

□ CCB2.1.1. Sabe enmarcar determinados feitos históricos nas civilizacións grega e romana e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas

□ CCB2.2.1. Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia e Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas.

□ CCB2.2.2. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.

□ CCB2.2.2. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.

□ CCB2.2.4. Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións.

□ CCB2.3.1. Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas fases.

□ CCB2.3.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país.

□ CCB3.2.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa.

□ CCB3.2.3. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época

□ CCB3.3.1. Enumera e explica as principais características da relixión grega, pondoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas.

□ CCB3.4.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, e explica os trazos que lles son propios.

□ CCB4.4.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.

□ CCB5.1.1. Nomea os principais sistemas políticos da antigüidade clásica e describe, dentro de cada un, a forma de distribución e o exercicio do poder, as institucións, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.

□ CCB5.2.1. Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das clases sociais e os papeis

asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais.

- CCB5.2.2. Describe as principais características e a evolución dos grupos que compoñen as sociedades grega e romana.
- CCB5.4.1. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma
- CCB5.4.2. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, e explica a súa influencia no progreso da cultura occidental..
- CCB5.5.1. Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.
- CCB5.6.1. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno, establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso.
- CCB6.4.1. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas, sinalando os idiomas modernos que se derivan de cada unha e os aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco.
- CCB6.5.1. Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.
- CCB7.3.1. Enumera e explica algúns exemplos concretos nos que se pon de manifesto a influencia que o mundo clásico tivo na historia e as tradicións do noso país.

CSIEE

CCB2.2.1. Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia e Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas.

CCB5.2.1. Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais.

CCB5.5.1. Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.

CAA

CCB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico en que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos

xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.

- CCB1.2.1. Enumera aspectos do marco xeográfico que poden ser considerados determinantes no desenvolvemento das civilizacións grega e latina, e achega exemplos para ilustrar e xustificar as súas formulacións
- CCB2.1.1. Sabe enmarcar determinados feitos históricos nas civilizacións grega e romana e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas
- CCB2.2.2. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.
- CCB2.3.1. Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas fases.
- CCB2.3.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país.
- CCB3.2.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa.
- CCB4.5.1. Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada.
- CCB5.4.1. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma.
- CCB5.4.2. Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos e técnicos da época, e explica a súa influencia no progreso da cultura occidental.
- CCB5.5.1. Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.
- CCB5.6.1. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno, establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso.
- CCB6.2.1. Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras, e explica a súa orixe.
- CCB6.6.1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España e doutras linguas modernas, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.
- CCB6.6.2. Explica o significado de palabras a partir da súa descomposición e da análise etimolóxica das súas partes
- CCB6.7.1. Identifica e diferencia con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, en relación co termo de orixe

sen, necesidade de consultar dicionarios nin outras fontes de información.

- CCB6.8.1. Explica os procesos de evolución dalgúns termos desde o étimo latino ata os seus respectivos derivados nas linguas romances, describindo algúns dos fenómenos fonéticos producidos e ilustrándoos con outros exemplos
- CCB6.8.2. Realiza evolucións do latín ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.
- CCB6.9.1. Explica a partir da súa etimoloxía termos de orixe grecolatina propios da linguaxe científico-técnica e sabe usalos con propiedade.
- CCB6.10.1. Demostra o influxo do latín e o grego sobre as linguas modernas servíndose de exemplos para ilustrar o mantemento nestas de elementos léxicos morfolóxicos e sintácticos herdados das primeiras.
- CCB6.11.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e recoñece a súa influencia na literatura posterior.
- CCB7.1.1. Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que perduraron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e noutra época mediante exemplos.
- CCB7.2.1. Demostra a pervivencia da mitoloxía e os temas lendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas contemporáneas nas que están presentes estes motivos.
- B7.4.1. Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para recoller información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.

3- OBXECTIVOS

3.1- OBXECTIVOS DA ESO:

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, a lectura e o estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de xeito apropiado.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural, coñecer mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e a sociedade galegas ou a outras culturas do mundo.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio, contribuíndo á súa conservación e mellora.
- n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e mellora e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

B1.1	B1.1	B1.1.1	CMCCT, CD, CAA	Sinala sobre un mapa o marco xeográfico en que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	100	50	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Análise e comentario de mapas		X	X	X	X
		B1.1.2	CSC, CD, CAA	Enumera aspectos do marco xeográfico que poden ser considerados determinantes no desenvolvemento das civilizacións grega e latina, e achega exemplos para ilustrar e xustificar as súas formulacións	100	50	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas e pechadas		X	X		

UNIDADE 2- EVOLUCIÓN HISTÓRICA DE GRECIA E ROMA

Contidos	Criterios avalia- ción	Están- dares	Competencias Clave	Estándar de aprendizaxe	Grao mínimo cuantitativo e cualitativo cando non é 100%	Peso cualifi- cación	Procedementos e Instrumentos	Temas transversais				
								C L	E O E	C A	T I C	E M P
B2.1	B2.1	B2.1.1	CAA, CMCCT, CD, CSC	Sabe enmarcar determinados feitos históricos nas civilizacións grega e romana e no período histórico correspondente, pondoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas	100	17.5	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas e pechadas	X	X			
B2.2	B2.2	B2.2.1	CSIEE, CMCCT, CD, CSC	Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia e Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas.	100	17.5	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas		X	X		
		B2.2.2	CMCCT, CAA, CSC	Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.	50	10	PROCEDEMENTO: Caderno de clase INSTRUMENTO: Elaboración dun texto a partir da consulta de diferentes fontes		X			
		B2.2.3	CD, CMCCT, CSC	Elabora eixos cronolóxicos en que se representen fitos históricos salientables, consultando ou non fontes de información.	50	10	PROCEDEMENTO: Caderno de clase INSTRUMENTO: Elaboración de eixos cronolóxicos.			X	X	
		B2.2.4	CMCCT, CD, CSC	Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións	50	10	PROCEDEMENTO: Caderno de clase INSTRUMENTO: Elaboración e comentario de eixos cronolóxicos		X		X	
B2.3	B2.3	B2.3.1	NEC, CAA, CSC, CCL	Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas fases.	100	17.5	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas		X			
		B2.3.2	CCEC, CAA, CSC, CCL	Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país.	100	17.5	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas		X	X		

SEGUNDA AVALIACIÓN

UNIDADE 3- MITOLOXÍA E RELIXIÓN DE GRECIA E ROMA

Contidos	Criterios avaliación	Estándares	Competencias Clave	Estándar de aprendizaxe	Grao mínimo cuantitativo e cualitativo cando non é 100%	Peso cualificación	Procedementos e Instrumentos	Temas transversais				
								C L	E O E	C A	T I C	E M P
B3.1	B3.1	B3.1.1	CCEC, CD, CCL	Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo as relacións entre os diferentes deuses.	100	20	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas e pechadas		X	X		X
B3.2	B3.2	B3.2.1	CCEC, CD, CCL	Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian.	50	10	PROCEDEMENTO: Observación INSTRUMENTO: Exposición oral dun pequeno traballo de investigación		X	X		
		B3.2.2	CAA, CSC, CCEC, CD,	Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa.	50	10	PROCEDEMENTO: Caderno de clase INSTRUMENTO: Análise e comentario de textos	X	X	X		X
		B3.2.3	CCEC, CMCCT, CD, CSC	Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.	100	20	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas e pechadas		X	X	X	
		B3.2.4	CCEC, CD	Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.	100	20	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas e pechadas		X	X	X	
B3.3	B3.3	B3.3.1	CSC, CMCCT, CCEC	Enumera e explica as principais características da relixión grega, pónoas en relación con outros aspectos básicos da	100	20	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas	X	X			X

				cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas			abertas e pechadas					
B3.4	B3.4	B3.4.1	CSC, CMCCT, CCEC	Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, e explica os trazos que lles son propios.	100		PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas e pechadas	X	X			

UNIDADE 4- A ARTE DE GRECIA E ROMA.

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares	Competencias Clave	Estándar de aprendizaxe	Grao mínimo cuantitativo e cualitativo cando non é 100%	Peso cualificación	Procedementos e Instrumentos	temas transversais				
								C L	E O E	C A	T I C	E M P
B4.1	B4.1	B4.1.1	CD, CCEC	Recoñece os trazos básicos da arte clásica nas manifestacións artísticas antigas e actuais.	100	16.6	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas e pechadas		x	x		
		B4.1.2	CMCCT, CD, CCEC	Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles aspectos relacionados coa arte grecolatina, asociándoos a outras manifestacións culturais ou a fitos históricos.	100	16.6	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas e pechadas		x	x	x	
B4.2	B4.2	B4.2.1	CMCCT, CD, CCEC	Recoñece as características esenciais das arquitecturas grega e romana, identificando en imaxes a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos, para razoar a súa resposta.	100	16.6	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas e pechadas	x	x	x	x	
B4.3	B4.3	B4.3.1	CMCCT, CD, CCEC	Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes, encádraas nun período histórico e identifica nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais.	100	16.6	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas e pechadas	x	x	x		
B4.4	B4.4	B4.4.1	CMCCT, CD, CCEC, CSC	Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.	100	16.6	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas e pechadas		x			
B4.5	B4.5	B4.5.1	CAA, CMCCT, CD, CCEC	Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio	100	16.6	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas e pechadas		x	x	x	

				español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada.								
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

TERCEIRA AVALIACIÓN

UNIDADE 5- POLÍTICA E SOCIEDADE EN GRECIA E ROMA

Contidos	Criterios avaliación	Estándares	Competencias Clave	Estándar de aprendizaxe	Grao mínimo cuantitativo e cualitativo cando non é 100%	Peso cualificación	Procedementos e Instrumentos	Temas transversais	
								C L	E O E
B5.1	B5.1	B5.1.1	CSC, CCL	Nomea os principais sistemas políticos da antigüidade clásica e describe, dentro de cada un, a forma de distribución e o exercicio do poder, as institucións, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.	100	14.6	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas		X
B5.2	B5.2	B5.2.1	CSIEE, CSC, CCL	Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais.	100	14.6	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas		X
		B5.2.2	CSC, CCL	Describe as principais características e a evolución dos grupos que compoñen as sociedades grega e romana.	100	14.6	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas		X
B5.3	B5.3	B5.3.1	CSC, CCL	Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, identificando e explicando a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.	100	14.6	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas		X
B5.4	B5.4	B5.4.1	CD, CAA, CSC, CMCCT, CCL	Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma.	100	14.6	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas	X	X
		B5.4.2	CAA, CSC, CMCCT, CCL	Identifica e describe formas de traballo e relacións cos coñecementos científicos	100	14.6	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas	X	X

				e técnicos da época, e explica a súa influencia no progreso da cultura occidental.					
B5.5	B5.5	B5.5.1	CSIEE, CAA, CSC, CCL	Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.	50	8	PROCEDEMENTO: Caderno de clase INSTRUMENTO: Elaboración de texto a partir de fontes		X
B5.6	B5.6	B5.6.1	CD, CSC, CAA, CCL	Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno, establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso.	50	8	PROCEDEMENTO: Caderno de clase INSTRUMENTO: Traballo de investigación		X

UNIDADE 6- LINGUA E LITERATURA EN GRECIA E ROMA

Contidos	Criterios avaliación	Estándares	Competencias Clave	Estándar de aprendizaxe	Grao mínimo cuantitativo e cualitativo cando non é 100%	Peso cualificación	Procedementos e Instrumentos	Temas transversais			
								C L	E O E	C A	T I C
B6.1	B6.1	B6.1.1	CD, CCEC, CCL	Recoñece tipos de escritura, clasifícaos consonte súa natureza e a súa función, e describe os trazos que os distinguen.	100	7	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas	X	X		
B6.2	B6.2	B6.2.1	CAA, CCEC, CCL	Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras, e explica a súa orixe.	100	7	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas	X	X		X
B6.3	B6.3	B6.3.1	CD, CMCCT, CCEC, CCL	Explica a influencia dos alfabetos grego e latino na formación dos alfabetos actuais, e sinala nestes últimos a presenza de determinados elementos tomados dos primeiros.	100	7	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas		X		
B6.4	B6.4	B6.4.1	CMCCT, CD, CSC	Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas, sinalando os idiomas modernos que se derivan de cada unha e	100	7	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Análise de mapa			X	

				os aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco.							
		B6.4.2	CCL, CCEC	Describe a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico, explicando e ilustrando con exemplos os elementos que evidencian do xeito máis visible a súa orixe común e o parentesco existente entre elas.	100	7	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas		X	X	
B6.5	B6.5	B6.5.1	CSC, CD, CCL, CCA	Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	100	7	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas		X	X	X
B6.6	B6.6	B6.6.1	CCL, CCA	Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España e doutras linguas modernas, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.	100	7	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas	X	X		
		B6.6.2	CCL, CCA	Explica o significado de palabras a partir da súa descomposición e da análise etimolóxica das súas partes.	50	4	PROCEDEMENTO: Caderno de clase INSTRUMENTO: Exercicios sobre palabras	X	X		
B6.7	B6.7	B6.7.1	CCA, CCL	Identifica e diferencia con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, en relación co termo de orixe sen, necesidade de consultar dicionarios nin outras fontes de información.	100	7	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas	X	X		
		B6.7.2	CD, CCL	Cofece o significado das principais locucións latinas de uso actual.	50	4	PROCEDEMENTO: Caderno de clase INSTRUMENTO: Exercicios sobre locucións latinas	X			
B6.8	B6.8	B6.8.1	CCL, CCA	Explica os procesos de evolución dalgúns termos desde o étimo latino ata os seus respectivos derivados nas linguas romances, describindo algúns dos fenómenos fonéticos producidos e ilustrándoos con outros exemplos.	100	7	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas abertas e pechadas		X		
		B6.8.2	CCA, CCL	Realiza evolucións do latín ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	50	4	PROCEDEMENTO: Caderno de clase INSTRUMENTO: Exercicios con palabras		X	X	X
B6.9	B6.9	B6.9.1	CCL, CCA	Explica a partir da súa etimoloxía termos de orixe grecolatina propios da linguaxe científico-técnica e sabe usalos con propiedade.	50	4	PROCEDEMENTO: Caderno de clase INSTRUMENTO: Exercicios	X	X		
B6.10	B6.10	B6.10.1	CCL, CCA	Demostra o influxo do latín e o grego sobre as linguas modernas servíndose de exemplos para ilustrar o mantemento nestas de elementos léxicos morfolóxicos e sintácticos herdados das primeiras.	100	7	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas				
B6.11	B6.11	B6.11.1	CCEC, CCL, CCA	Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e recoñece a súa influencia	100	7	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e	X	X		

				na literatura posterior.			abertas			
B6.12	B6.12	B6.12.1	CCEC, CCL	Nomea aos autores máis representativos da literatura grecolatina, encádraos no seu período histórico e cita as súas obras máis coñecidas.	100	7	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas	X	X	X

UNIDADE 7- PERVIVENCIA DA CULTURA CLÁSICA NA ACTUALIDADE

Contidos	Criterios avaliación	Estándares	Competencias Clave	Estándar de aprendizaxe	Grao mínimo cuantitativo e cualitativo cando non é 100%	Peso cualificación	Procedementos e Instrumentos	Temas transversais			
								C L	E O E	C A	T I C
B7.1	B7.1	B7.1.1	CCL, CAA	Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que perviviron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e noutra época mediante exemplos.	100	30	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas	X	X		
B7.2	B7.2	B7.2.1	CAA, CCEC	Demostra a pervivencia da mitoloxía e os temas lexendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas contemporáneas nas que están presentes estes motivos.	100	30	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas		X	X	
B7.3	B7.3	B7.3.1	CCL, CSC	Enumera e explica algúns exemplos concretos nos que se pon de manifesto a influencia que o mundo clásico tivo na historia e as tradicións do noso país.	100	30	PROCEDEMENTO: Proba escrita INSTRUMENTO: Preguntas pechadas e abertas		X		
B7.4	B7.4	B7.4.1	CD, CAA	Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para recabar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.	50	10	PROCEDEMENTO: Caderno de clase INSTRUMENTO: Traballo de investigación co ordenador		X		X

5- METODOLOXÍA

5.1- ASPECTOS XERAIS

A metodoloxía que imos aplicar neste curso 2020-2021 baséase en dous aspectos fundamentais: a realización de tarefas e resolución de problemas e a utilización do traballo cooperativo (se se pode, na biblioteca e con separadores).

Para isto, o fundamental é partir das competencias iniciais do alumnado, que serán coñecidas polo profesorado a través das probas iniciais (tanto a global de inicio de curso como as particulares de cada unidade didáctica).

Levarase a cabo a atención á diversidade neste grupo constituído por 15 alumnos. Para atender a esta diversidade é moi apropiada a metodoloxía da aprendizaxe cooperativa (como xa quedou indicado, sempre que se poida). Participo no curso “Aprender para cooperar, cooperar para aprender”, que está a dar moi bos resultados.

A utilización das TICs aplicarase sempre que sexa posible, xa que esta materia préstase moito a utilización das novas tecnoloxías para a realización de traballos e tarefas: google maps, presentacións de obras de arte, e unha cantidade notable de webs e blogues. Para isto contamos con pizarra dixital en terceiro, ademais da aula de informática.

O papel do profesor será o de mediador, facilitador da labor do alumno na súa aprendizaxe, que debe ser activa e participativa, na que a procura da competencia de aprender a aprender debe estar presente ao longo de todo o curso. O profesor axuda ao alumnado na construción dos coñecementos

5.2- ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS:

A memorización, que é unha parte importante, debe ser comprensiva, na que o entendemento das causas e consecuencias dos procesos ou dos fenómenos xoga un papel moi importante.

A mellor maneira de fomentar esta adquisición dos coñecementos é facendo ao alumnado protagonista do proceso de aprendizaxe mediante o traballo directo coas fontes (textos históricos, mapas, táboas estatísticas, ...), a elaboración propia de documentación (informes, mapas, gráficos, ...) a partir desas fontes, e a análise e comentario das mesmas.

A resolución de problemas (en grupos ou individualmente), partindo de situacións próximas ao alumnado, require os seguintes pasos: identificación dos coñecementos que xa se teñen e do problema, formulación dunha hipótese de resolución, procura da información necesaria, análise da información, recollida, discusión en grupo ou no grupo e resolución do problema.

Outra estratexia moi utilizada na materia de Cultura Clásica é a da simulación, a través de actividades (dramatización, xogos, empatía, ...) que permiten reproducir ou representar de maneira simplificada unha situación real.

A realización de proxectos implica o contacto directo co obxecto de estudo, e remata coa materialización por parte do alumnado dun traballo, unha proposta, unha exposición, ... Os proxectos serán multidisciplinares realizándose o traballo nun principio, limitados pola situación, individualmente, cando se poida, e se se pode, en equipo.

5.3- EXEMPLO DE SECUENCIA DE TRABALLO NA AULA.

Exemplo: Unidade 7 Pervivencia da cultura clásica na actualidade

Motivación.

Iniciamos a primeira sesión cunha choiva de ideas por parte do alumnado relacionadas co mundo clásico. No caso de non aparecer nada específico de Galicia, o profesor estimulará as achegas do alumnado, de maneira que a proximidade destes conceptos á realidade cotiá do alumnado sirva de estímulo e motivación para o mesmo.

A continuación, e aproveitando eses conceptos que apareceron, o profesor formula cuestións como “*para que serviron as murallas de Lugo?*”. Despois do debate que se xerase, o profesor aportaría un mapa da península Ibérica coa distribución dos principais xacementos romanos.

Información do profesor.

A exposición oral do profesor non durará en cada sesión máis de 12-15 minutos, apoiada coa proxección de fotografías e mapas, e coa realización de esquemas. Para reforzar ou aclarar conceptos, faranse a continuación exercicios, tamén de reforzo, ou de afondamento e ampliación, se é o caso, para aquel alumnado que o requira. En cada sesión, os primeiros minutos serán de explicación do profesor e o resto, de traballo do alumno.

Traballo persoal.

O traballo do alumno pode ser individual (se nalgún momento se pode, en grupos de traballo cooperativo), como pode ser a realización dunha presentación en libreOffice sobre os principais xacementos romanos de Galicia (no caso de traballar en equipo, para asegurarse de que todos os membros do equipo traballan, a información recollida deberá de aparecer no caderno de cada membro do equipo).

Avaliación.

Os instrumentos de avaliación que utilizará o profesor serán as actividades do caderno de clase, que quedarán cada día recollidas na ficha do profesor, a observación da exposición oral da presentación, as intervencións ao longo das sesións do alumnado, e unha proba escrita.

5.4- OUTRAS DECISIÓNS METODOLÓXICAS.

Cando a unidade didáctica o aconselle ou se dea a posibilidade, utilizaremos espazos alternativos á aula: a biblioteca (que este ano será o espazo habilitado para o traballo en grupos; xa que disporá dun espazo con mesas múltiples pero con separadores entre elas), a aula de informática, ...

6- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Non hai libro de texto en Cultura Clásica. O alumno contará cun caderno de clase no que realizará todas as actividades que se manden ao longo do curso.

Por outra banda, hai moitas e variadas webs que dispoñen de recursos moi apropiados para a materia. Son páxinas que pertencen moitas delas a organismos e institucións oficiais, outras privadas, e blogues de particulares. , ...

Ademais o departamento conta cunha colección de mapas murais, tanto xeográficos como históricos, aínda que tenden a ser utilizados cada vez menos ao ser substituídos polos mesmos recursos dispoñibles a través do canón e o taboleiro dixital.

Unha ampla colección de DVDs con documentais sobre historia, arte e xeografía, así como películas con contidos histórico,

clásicos como “Cleopatra”, “Gladiator”...

A biblioteca do centro dispón de libros e enciclopedias de historia, xeografía e arte, tanto do mundo, como de España e de Galicia. Ademais, estamos subscritos a revistas de interese: National Geographic, Historia National Geographic e Geo.

7- CRITERIOS DE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN.

7.1- AVALIACIÓN INICIAL

Na primeira semana de clase farase unha proba con preguntas tipo test (recollida no anexo da programación), coas que se pretenderá coñecer o nivel de competencias adquirido polo alumnado. Xa que a materia é a primeira vez que a van dar na súa vida, utilizaremos estándares mínimos da materia de Xeografía e Historia de 1º de ESO que fagan referencia ao marco histórico-xeográfico da época clásica como referencia.

A finalidade desta proba é dobre: por unha parte o profesor obtén información do punto de partida do grupo en xeral; e por outro lado, tense constancia do alumnado que necesita algunha medida de atención á diversidade.

7.2- AVALIACIÓN CONTINUA.

7.2.1- PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS

Ao longo de cada trimestre utilizaranse os seguintes procedementos e instrumentos de avaliación:

Tarefas individuais de clase e/ou casa. Ao longo de cada unidade, como xa se explicou no apartado da metodoloxía, iranse facendo diferentes tipos de actividades, tanto na aula como na casa. Estas actividades realizaranse no caderno de cada alumno/a, que será revisado polo profesor cada vez que haxa tarefas, e anotará no seu caderno as incidencias que sexan necesarias ter en conta (realización de toda a tarefa, dunha parte da mesma ou non realización da tarefa). Ao final do trimestre, o profesor revisará o caderno para comprobar o estado de orde e presentación en que se atopa. Estas tarefas suporán a práctica dos seguintes elementos:

Conceptos, datas e/ou personaxes.

Exercicio/s práctico/s (comentario de imaxes, textos, mapas, ...)

Preguntas teóricas (non simple memorización).

Traballo de investigación individual (ou cooperativo). O alumnado deberá facer traballos individuais (ou cooperativos) de investigación. En todos os casos, o traballo deberá presentarse en formato powerpoint ou LibreOffice, e será exposto polos alumnos na aula.

Á hora de avaliar estes traballos valorarase: a organización da información, a claridade da exposición e que non se produzan copias literais das fontes de información empregadas. Os traballos manifestarán traballo de redacción propia.

Tarefas de oralidade: o alumnado referirá por quendas o contido dos capítulos asignados pola profesora do libro *Latin lovers* ao resto dos compañeiros. Deberá realizar comentarios e valoracións, e presentar unha análise crítica da lectura.

7.2.2- CRITERIOS PARA A CORRECCIÓN DE TRABALLOS:

O **máximo a descontar** nun traballo ou exame é de **2 puntos**

ASPECTOS A VALORAR	PENALIZACIÓN
Todos os traballos deben entregarse en folio branco e escritos con bolígrafo (nunca con lapis).	0.1
Deben respectarse as marxes esquerda e dereita	0.1
Os distintos parágrafos marcaranse ben, mediante sangría na primeira liña; ou ben, mediante un dobre espazo.	0.05
Os textos deben incluír no comezo o título ou enunciado da actividade	0.1
Ortografía, incluído o uso adecuado das maiúsculas	0.05 cada 2 erros
Puntuación e división en parágrafos.	0,1
Uso de mecanismos de substitución co fin de evitar a excesiva repetición de palabras.	0,1
Utilización de conectores variados.	0,1
Cuestións de morfosintaxe: concordancia, verbos, orde dos elementos da oración, etc.	0.05 cada 2 erros

Nota: O plaxio directo das fontes de información e a ausencia de redacción propia, así como o incumprimento do prazo de entrega, suporá a anulación do traballo.

7.2.3- CONTRIBUCIÓN DE CADA INSTRUMENTO Á NOTA DE AVALIACIÓN.

Para obter a nota da avaliación, establecemos todos estes instrumentos en dous grupos coa seguinte porcentaxe:

Tarefas, tanto individuais, na aula ou na casa: 70 %.

Traballo oral: 10%

Traballo de investigación: 20%

7.2.4- MECANISMOS DE RECUPERACIÓN.

Ao inicio do segundo e terceiro trimestre e ao rematar a terceira avaliación procederase a realizar unha proba escrita, que contemple os contidos vistos nas tarefas de clase e traballo de investigación, de recuperación da avaliación primeira, segunda e

terceira, respectivamente.

No caso de que o alumno tivera suspendida a avaliación pola non entrega do traballo de investigación, daráselle un novo prazo para a entrega deste traballos.

7.3- AVALIACIÓN FINAL.

A nota da avaliación final será a media da nota das tres avaliacións. Para facer o redondeo terase en conta a evolución ao longo do curso. Exemplo: se un alumno sacou 5, 7 e 8 nas tres avaliacións, a media sería de 6.6, e como a evolución foi positiva, terá unha nota final de 7. Pero se o alumno sacou 8, 7 e 5, sendo a media a mesma (6.6), a nota final sería un 6.

Os alumnos que suspenderan a terceira avaliación ou que non recuperaran a primeira e/ou a segunda, terán que facer unha proba escrita de recuperación de aqueles temas que tiveran suspensos en cada avaliación. Esta proba sería a última semana de xuño de 2021 (a data será fixada en coordinación co resto do profesorado do grupo) .

7.4- AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA.

Ao inicio de setembro, en día e hora fixada por xefatura de estudos, realizarase a proba extraordinaria para aquel alumnado que non superara toda a materia no mes de xuño.

Neste caso, todo alumno que teña que acudir á proba extraordinaria de setembro terá que examinarse de toda a materia, independentemente do número de avaliacións que suspendera ao longo do curso.

A proba, valorarase de 0 a 10, e estará baseada nos estándares mínimos de toda a materia.

Para a nota desta avaliación só se terá en conta a nota do exame, sen ningunha outra consideración.

8- INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

8.1- INDICADORES DE LOGRO DO PROCESO DE ENSINO

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorpóranse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os				

seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

8.2- INDICADORES DE LOGRO DA PRÁCTICA DOCENTE

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				

8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

Os docentes tamén autoavaliarán o desenvolvemento de programacións didácticas. Para iso, ao finalizar cada unidade didáctica debemos cuestionarnos o funcionamento do programado na aula e establecer estratexias de mellora para a propia unidade. Isto pode rexistrarse a través de preguntas aplicables a todas as unidades didácticas como as seguintes:

- Que porcentaxe de alumnos e alumnas acadaron os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que é o que mellor funcionou nesta unidade?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?

De igual modo, propoñemos uns indicadores de logro para revisar trimestralmente. Os resultados desta revisión servirán para mellorar a programación nos vindeiros cursos. Estes aspectos serán comentados nas reunións dos membros do departamento e ao final de curso farase un resumo que terá en conta, polo menos, os seguintes aspectos:

- grao de cumprimento dos obxectivos
- dificultades atopadas
- suxestións para os vindeiros cursos.

9- ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

Ao ser a primeira vez que se dá esta materia, non hai alumnado nin coa materia pendente

10- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

10.1- MEDIDAS ORDINARIAS.

Como xa se comentou ao falar da avaliación inicial, aquel alumnado ao que se lle detecte algún tipo de dificultade será obxecto dunha atención máis personalizada, coa toma de medidas educativas que en ningún caso vai significar adaptación curricular

significativa (medida extraordinaria), xa que o alumnado que a precisa é noutras materias (linguas e matemáticas). De todas maneiras, pódense tomar outras medidas complementarias:

- ~ Implicalo promovendo a súa participación con preguntas sinxelas.
- ~ Incluír actividades nas que poida ter éxito, segmentando en fases as máis difíciles e negociando un tempo para rematar cada unha.
- ~ Exames escritos con preguntas curtas, cerradas, claras e con vocabulario sinxelo.
- ~ Utilizar reforzos positivos para motivar
- ~ En actividades individuais, sentado cerca da mesa do profesor.
- ~ Adaptar o material de traballo cando se trate de textos, gráficos, etc. para que non lle resulte incomprendible.
- ~ E outras ...

10.3- MEDIDAS EXTRAORDINARIAS.

No alumnado que temos na actualidade matriculado no centro non necesita medidas extraordinarias na nosa materia.

11- PLAN LECTOR

- **Creación dunha biblioteca “móbil” de aula**, integrada por libros da biblioteca sinxelos e moi visuais, que deberán ser utilizados polo alumnado tanto para realizar traballos en equipo como para buscar e procesar información individualmente. Os títulos propostos son os seguintes, organizados por temas:

Historia, sociedade, cultura...

- ¿Qué sabemos de los Romanos? M. Corbishley.
- Alrededor del Mediterráneo, los romanos. Ch. Guittard
- Detectives de la Historia, los romanos. Ph. Ardag
- El Imperio romano. S. McMckeever.
- El periódico de Grecia. A. Powell.
- El periódico de Roma A. Langley
- En el país de los dioses, los griegos. S. Descamps
- En tiempos de los romanos. P. Miquel
- La antigua Grecia , Anne Pearson
- Los Griegos. B. Rogora
- Los romanos B. Rogora

- Na Grecia de Pericles. Fiona McDonalds
- Revista de la Historia. Alejandro Magno
- Revista de la Historia, Julio César
- Así vivían los Romanos. Espinós, J., Masiá, P... ed. Anaya

Mitoloxía e relixión

- Mitos da antiga Grecia , R. Graves, ed. Xerais
- El viaje de los Argonautas, Giovanni Caselli,
- Los mitos griegos, Marcia Williams., ed. Acanto
- La Ilíada y la Odisea, Marcia Williams
- La Caja de Pandora, Kondeatis, Ch e Maitland, S., ed. Debate
- Mitoloxía Clásica en Galicia (1. Os deuses do Olimpo, 2. As divindades menores, 3. Os heroes),M. De Cal e M. Bértolo, Baía Edicións
- Colección “El sendero de los mitos”, A. Cereales, ed. Anaya
- Agamenón y la Guerra de Troya. Vivet-Rémy, Anne Catherine, ed. Akal
- Edipo. Vivet-Rémy, Anne Catherine, ed. Akal
- Los trabajos de Hércules. Vivet-Rémy, Anne Catherine, ed. Akal
- Clásicos adaptados de Vicens Vives, Akal, Casals,...
- Diccionarios de Mitoloxía
- Fomento de **lecturas complementarias** de novela histórica na aula e na biblioteca, de xeito que a ficción ilustre
- Guárdate de los Idus de Marzo. Lola Gándara, ed. SM
- O Medulio. O norte contra Roma. F. Lillo Redonet, ed. Toxosoutos.
- Teucro, o arqueiro de Troia. F. Lillo Redonet, ed. Toxosoutos.
- Los Piratas de Pompeya. Caroline Lawrence, Ed. Salamandra.
- Ladrones en el Foro. Caroline Lawrence, Ed. Salamandra.
- Asesinos en Roma Caroline Lawrence, Ed. Salamandra.
- **Lectura individual** de obras teatrais,
- **Elaboración de guías de lectura** das obras para un mellor seguimento e comprensión por parte do alumnado.
- **Lectura dramatizada na aula** das obras teatrais
- **Lectura de prensa na aula** en artigos relacionados coa materia

12- TEMAS TRANSVERSAIS.

Deberase ter en conta o traballo de todos os elementos transversais do currículo cando cumpra. Neste sentido, merecen unha mención especial a educación cívica, a comprensión de lectura, a expresión oral e escrita, e o traballo con tecnoloxías da información e da comunicación. A materia de Cultura Clásica é un vehículo adecuado para animar ao emprendemento.

Nas táboas do punto 4 desta programación aparece a relación dos elementos transversais con os estándares.

Ademais, como ven sendo habitual no centro nos últimos anos, hai un eixo vertebrador para todos os departamentos e todas as etapas educativas para ter en conta á hora de planificar as actividades extraescolares ou outras tarefas. Este curso ese tema transversal común é “Que arte tes!” e trataremos de darlle contido dende a materia.

13- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

ACTIVIDADE, SAÍDA	DATA PREVISTA	DESTINO	CURSO
Visita ao patrimonio cultural da comarca	Todo o curso	Cuntis	3º ESO

14- MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

A autoavaliación é unha das estratexias máis útiles para mellorar a calidade do proceso de ensino aprendizaxe. O noso cometido é o de presentar unha programación que sexa eficaz para a práctica pedagóxica, un instrumento que dea resposta e desenvolva as finalidades educativas marcadas para un curso, polo que nos esiximos a previsión de mecanismos de reformulación no caso de que o avance do noso alumnado non xustifique unha avaliación positiva na consecución dos obxectivos.

A programación será avaliada mediante diferentes mecanismos:

- Enquisas ao alumnado.
- Reflexión do propio profesorado do departamento tras analizar os resultados académicos obtidos polos rapazada.

Os principais aspectos que se deberán valorar serán:

- A contribución da programación ao logro das competencias básicas.
- A adecuación dos obxectivos e do nivel esixido a cada curso académico.
- A distribución de contidos nas distintas avaliacións e os tempos dedicados a cada competencia comunicativa.
- A adecuación da metodoloxía e materiais didácticos.
- A contribución das actividades complementarias e extraescolares á consecución dos obxectivos.

A periodicidade coa que se revisará a programación será ao final de cada avaliación coa finalidade de poder corrixir e/ou

modificar erros, temporalización, mecanismos, metodoloxía ou outros aspectos, de maneira que non se repitan nos meses seguinte. Esta revisión levarase a cabo nas reunións de departamento e tras analizar os resultados e o proceso, poderanse engadir ou eliminar contidos con respecto á programación inicial.

Ademais, e se é o caso, adoptaranse diferentes medidas que serán recollidas nas actas do departamento.

Para que todo este proceso de avaliación será factible e viable, establecemos unha serie de indicadores que serán completados ao final de cada trimestre entre todo o profesorado do departamento.

14.1- INDICADORES PARA AVALIAR A PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA.

	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento. [Só para ESO e bach.].				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos [Só para determinadas materias de 2º de bacharelato].				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final. [Só para ESO e bacharelato].				
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria. [Só para				

ESO e bach].					
20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]					
21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]					
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.					
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.					
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.					
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.					
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.					
27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.					
28. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.					
29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.					
30. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.					

ANEXO I- MODELO DE PROBA INICIAL.

Cuestionario inicial Cultura clásica.

1- ¿Qué es un referéndum?

2- ¿Qué significa que haya quórum en un debate?

3- Podemos enamorarnos de alguien “ad aeternam”, prestar un libro “sine diem”, hacer algo de “motu propio”, reclamar el “statu quo” de un territorio, emitir una sentencia “in dubio pro reo”, excusarnos mediante la expresión “excusatio non petita accusatio manifesta” y estamos hablando latín. ¿Sabes qué queremos decir si nos manifestamos así?

4- ¿Por qué si compramos un caballo de competición podemos apostar en una carrera ecuestre?

5- Si padeces una amigdalitis, una otitis o una faringitis ¿qué te ocurre?

6- ¿ Por qué la leche tiene que ver con la Vía Láctea?

7- ¿Qué significa RIP en una tumba mortuoria?

8- Cuando leemos en una esquila “El funeral se celebrará de Corpore insepulto”, ¿sabes a qué nos referimos?

9- ¿Has entregado alguna vez un Currículum vitae?

10- En la tele se publicita el Emporio Armani, ¿qué es?

11- Si te dan un premio a ti y a otro alumno, será “ex aequo”. ¿Cómo será entonces?

SI HAS SABIDO CONTESTARME ALGO..... SABES LATÍN!!!!!!!!!!

Lee el siguiente diálogo en latín e intenta identificar el contenido:

LOQUAMUR LATINE

- Salve!* Nomen mihi est Rosa. Quid nomen tibi est?*

Salve! Ego sum ....

Salve! Quid agis?*

15 annis

Salve! Ubi es?

Sum in aula.

- Ave, magistra!

-Avete,discipuli! Quomodo vos habetis? / / Quomodo te habes? /

Bene, male, pessime, optime...

- Audite, in qua pagina/lectione/ sumus?

Sumus in tertia pagina.

- Quaeso, quis me adiuuare potest?

Certē. Ego te adiuvo.

- Si vis, scribe in tabula atra in quo die sumus

Grātiās/ Grātiās tibi ago

Nihil est.

- Licetne mihi in lavatrinam ire?

Exspecta paulum, lectio nondum finita est.

- Signum sonat, magistra

Id audio. In crastinum, discipuli.

In posterum / In proximum, magistra.

Vale /Valete.

Ubi habitas?

Habito Hispaniae***, in Matrigo****

¿Sabes por qué usamos la expresión odisea para denominar una tarea dificultosa?

La novela Frankenstein se subtitula el prometeo moderno, ¿Sabes por qué?

¿Qué es una bacanal y con qué divinidad la identificas?

PREGUNTAS TIPO TEST.

1- ¿Es el inglés una lengua romance?

Sí

No

2- ¿Qué es el latín?

La lengua que se habló en Roma

La lengua que se habló en Grecia

La lengua de los curas

La lengua propia de la nación de Italia

3- Un cultismo es...

La ciencia que estudia lo oculto

Aquellas palabras que dicen los hombres cultos

Una palabra culta

Aquella palabra latina que evoluciona sin cambio alguno

4- ¿Qué significa oligarquía?

El gobierno de unos pocos

El gobierno de un tirano

El gobierno de los mejores

El gobierno de un rey absoluto

5- ¿Qué es una vida espartana?

Una vida dedicada al esparto
Una vida dura y sacrificada
Una vida dedicada al libertinaje
Una vida de esclavo como la que llevó Espartaco

6- Antes de la llegada de los romanos vivían en la península Ibérica...

Griegos y turcos
Fenicios y celtas
Franceses e íberos
Vikingos e íberos

7- ¿Qué es un acueducto?

La parte antigua de las ciudades, como en Segovia
Parte de las murallas de una ciudad
Una canalización para transportar el agua
Un monumento de época romana

8- Las enfermedades venéreas se llaman así por...

Venero, nombre de su descubridor
Venerar
Venus, diosa del amor
Viena, lugar donde aparecieron por primera vez

9- ¿Qué son las lenguas romances?

Las lenguas que proceden del latín
Diversas lenguas que se hablaban en Roma
La lengua propia de la poesía amorosa
Las lenguas que se escriben en metro romance

10- ¿Qué es un liberto?

Un ciudadano romano
Un tipo de ropa romana
Un esclavo liberado
Un hombre libre que es esclavizado

11- ¿Por qué se denomina al último mes del calendario diciembre?

Porque es el mes de las Navidades

Porque le sigue enero

Porque en su origen era el décimo mes

Porque proviene del francés december

12- ¿Dónde nació la democracia?

E.E.U.U., en 1776

Francia, durante la Revolución Francesa

Roma

Grecia

13- ¿Existía el alcantarillado en la época romana?

No

Sí

14- ¿Quién fue Julio César?

Un general y dictador romano

El conquistador definitivo de Britania

El primer emperador de Roma

El marido de Cleopatra

15- ¿Qué dos obras escribió Homero?

El Quijote

La Eneida

La Ilíada

La Odisea

16- ¿A quién equivale Neptuno en la mitología griega?

Hermes

Perséfone

Ares

Posidón

17- ¿Durante cuánto tiempo se mantuvo el Imperio Romano?

370 años

12 siglos

15 siglos

4 siglos

18- Son lenguas romances...

dálmata, francés, provenzal e italiano

gallego, inglés, alemán y valenciano

dálmata, francés, italiano y catalán

gallego, vasco, provenzal y castellano

19- ¿Fue totalmente conquistada la península Ibérica por los romanos?

No

Sí, totalmente

No, pero sí fue aliada de Roma

No totalmente, ya que el País Vasco no pudo ser conquistado

20- Pegaso es...

Un animal pegado a otro

Una marca de pegamento

Una marca de camión

Un animal mitológico